

ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО ЯК ВЕКТОР ДИВЕРСИФІКАЦІЇ СІЛЬСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Тарасович Л. В. , к. е. н., доцент
Житомирський національний агроекологічний університет

Сучасні умови господарювання об'єктивно вимагають від суб'єктів сільської економіки розробки та імплементації найбільш дієвих заходів щодо забезпечення зрівноваженого розвитку сільських територій та формування продовольчої безпеки країни. Необхідність збереження довкілля і забезпечення населення якісними продуктами харчування посилюють доцільність впровадження принципово нових альтернативних моделей розвитку сільської економіки. В основу таких моделей слід покласти концепцію диверсифікації сільського бізнесу з метою одержання високоякісної продукції без шкоди довкіллу завдяки дослідженню і врахуванню іманентних властивостей та особливостей природно-ресурсного потенціалу сільських територій. Це стосується, передусім, домінуючої складової сільської економіки – сільського господарства. Слід зазначити, що попри поступове скорочення частки у структурі видів економічної діяльності на сільських територіях, сільське господарство натепер вбачається превалуючою сферою розвитку та диверсифікації сільського бізнесу, відіграючи ключову роль у формуванні доходів сільських жителів та підвищенні якості їх життя.

Важливим в умовах вітчизняної економіки вбачається імплементація досвіду європейських країн щодо такого екологічно-, соціально- та економічно доцільного напрямку сільськогосподарської діяльності, як органічне виробництво. Важливими передумовами цьому є належний ресурсний потенціал та сприятливі природно-кліматичні умови нашої країни. Це могло б забезпечити нарощування обсягів виробництва високоякісних продуктів харчування як для внутрішніх потреб, так й стратегічно важливих у цьому контексті сегментів зовнішнього ринку. За визначенням IFOAM (Міжнародна Федерація органічного сільськогосподарського руху) [6], органічне виробництво – виробнича система, що підтримує здоров'я ґрунтів, екосистеми і людей. Органічна продукція – це сертифікована продукція, яка відповідає вимогам стандартів органічного виробництва, вирощується без застосування хімічно синтетичних добрив і засобів захисту рослин, пестицидів, регуляторів росту, ГМО, антибіотиків тощо.

Органічне продовольство розглядається стратегічно перспективним сектором вітчизняного продовольчого ринку і щорічно демонструє зростаючі показники. В останні роки має місце тенденція

активного наповнення внутрішнього ринку власною органічною продукцією за рахунок налагодження переробки органічної сировини. Дані IFOAM підтверджують, що якщо на початок 2003 року в Україні було зареєстровано 31 господарство, що отримало статус «органічного», то в 2013 році – 175, а загальна площа сертифікованих органічних сільськогосподарських земель склала 393,4 тис. га [6]. За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, до 2020 року прогнозується збільшення частки угідь, зайнятих під органічним виробництвом, до 7 %, що у 8 разів більше порівняно з 2013 роком, а кількість сертифікованих товаровиробників органічної продукції – у 10 разів, порівняно з 2013 роком (рисунок 1).

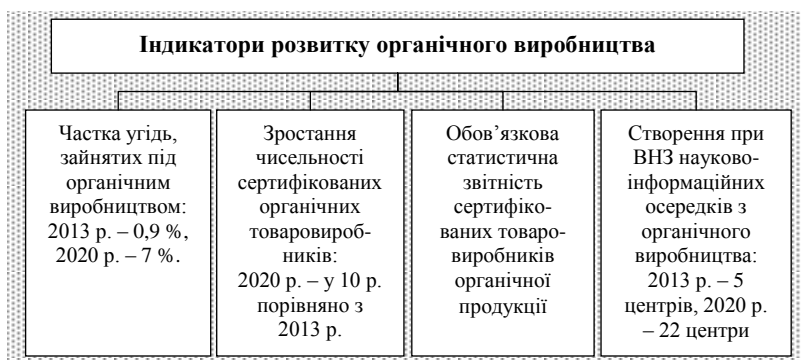

Рис. 1. Індикатори розвитку органічного виробництва в Україні до 2020 року

Джерело: побудовано за даними [2; 3; 6].

Лідерами органічного сільськогосподарського виробництва в Україні є ПП «Агроекологія» (Полтавська обл.), група компаній «Етнопродукт» (Чернігівська обл.), ТОВ «Галекс-Агро» (Житомирська обл.), «Органічне господарство «Махаріші» (Херсонська та Миколаївська обл.), ПП «Мельник» (Вінницька обл.), ТОВ «Чистий продукт-С» (Донецька обл.) [1, с. 134]. Значна кількість господарств з виробництва органічної продукції нині є учасниками міжнародних інноваційних проектів щодо впровадження органічного землеробства в Україні та співпрацюють з іноземними компаніями.

Неврегульованість донедавна на належному рівні дієвого законодавчого поля розвитку органічного сектора в Україні становила стримуючий фактор для вибору саме цього виду діяльності більшістю виробників конвенційної продукції, адже відсутніми були правила та стандарти, правові засади державної підтримки та належного державного

контролю такого виробництва. Проте прийняття Закону України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» [4] детермінувало розробку пакету нормативно-правових актів для створення ефективної законодавчої бази європейського рівня і правової та науково-технічної бази для забезпечення рівноправності функціонування суб'єктів господарювання органічного напрямку. В зазначеному документі продекларовано правові, економічні, соціальні та організаційні засади провадження органічного сільського господарства, а також ключові вимоги щодо вирощування, виробництва, переробки, сертифікації, етикетування, перевезення, зберігання та реалізації органічної продукції та сировини. Зазначене, безумовно, є локомотивом розвитку органічного виробництва в Україні, цілі якого представлено на рисунку 2.

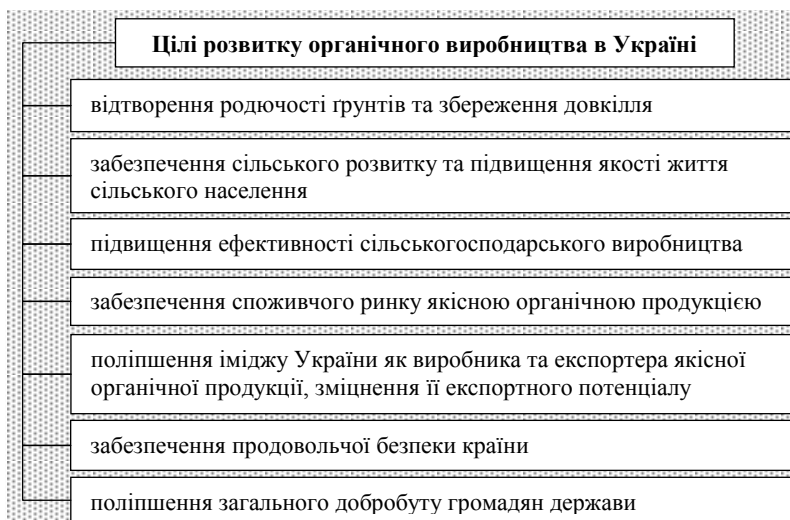

Рис. 2. Цілі розвитку органічного виробництва в Україні
Джерело: власні дослідження.

Слід зазначити, що регулятивний інструментарій державної підтримки у напрямі органічного виробництва як стратегічного вектора зміцнення продовольчої безпеки країни має ґрунтуватися, з одного боку, на економічному стимулюванні аграріїв здійснювати органічне виробництво й раціонально використовувати землю як основний засіб виробництва; з іншого, – сприяти рівноправному доступу суб'єктів господарювання (як сільськогосподарських

підприємств, так й великих та малих фермерських господарств, окремих домогосподарств) до інноваційних технологій, розробок і досягнень науки [5, с. 128–129]. Організаційно-економічні, екологічні та соціальні принципи сільського розвитку в Україні повинні ґрунтуватися на зацікавленості суб'єктів господарювання у формуванні конкурентоспроможного аграрного сектора національної економіки на засадах диверсифікації сільської економіки, що відповідає концепції сільського розвитку країн ЄС.

Органічне виробництво як вектор диверсифікації сільської економіки має суттєвий потенціал для забезпечення життєздатності сільських громад та активізації роботи малих та середніх фермерських господарств з огляду на доцільність консолідації зусиль з метою зниження сертифікаційних, транспортних витрат чи витрат на переробку. Соціальний контекст переваг розвитку органічного сектора проявляється, передусім, у збільшенні кількості додаткових робочих місць у сільській місцевості. Крім того, цей вид діяльності є ефективним інструментом збереження ментальності ведення господарства сільськогосподарськими товаровиробниками з урахуванням іманентних властивостей окремих сільських територій.

Література

1. Іонаш І. В. Посилення обліково-інформаційного забезпечення управління – запорука ефективного розвитку органічного виробництва // І. В. Іонаш, Т. А. Мельник // Молодий учений. – 2014. – № 6 (09). – С. 133–135.
2. Органічне землеробство – шлях до продовольчої безпеки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.viche.info.
3. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/>
4. Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини: Закон України від 3 вересня 2013 р. № 425-18 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/425-18>.
5. Тарасович Л. В. Органічне землеробство як забезпечуюча умова виробництва екологічно чистої сільськогосподарської продукції / Л. В. Тарасович // Органічне виробництво і продовольча безпека : Зб. матер. Міжнародної наук.-практ. конф. – Житомир: Полісся, 2013. – С. 126–130.
6. Федерація органічного руху України, IFOAM. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.organic.com.ua